

BOŻENA KIERZKOWSKA
Archiwum UMK w Toruniu

ARCHIWUM UMK WIZYTÓWKĄ SWOJEJ UCZELNI ?

Archiwum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika jest nierozzerwalnie związane z historią Uczelni odzwierciedlając jej bogatą działalność naukowo-dydaktyczną, kulturalną i społeczną. Archiwum UMK jest swoistą skarbnicą dokumentów, które od 1945 roku są wytwarzane przez poszczególne komórki organizacyjne Uniwersytetu oraz inne struktury organizacyjne np. studenckie koła naukowe, stowarzyszenia, gospodarstwa pomocnicze itp., a także osoby prywatne. Materiały te przed wielu laty zostały uznane za wyjątkowo mocno związane, można rzec organicznie, z Uczelnią i dlatego przyznano im status archiwów z powierzonym zasobem. Można się domyślać, że u podstaw tych decyzji leżały właśnie owe ścisłe związki, ale także codzienna użyteczność zgromadzonych materiałów oraz konieczność ich przebywania w bliskim zasięgu administracji, studentów i pracowników nauki.

Narastający od ponad 50 lat zasób jest skarbnicą wiedzy o Uczelni, o ludziach z nią związanych: studentach, pracownikach nauki, administracji, działalności naukowej, wydawniczej, dydaktycznej, społecznej oraz politycznej. Zatem daje możliwość komplementarnego badania Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.

Jednak w niniejszym referacie chciałabym przedstawić specyficzną rolę Archiwum UMK- rolę wizytówki Uczelni.

Przypomnę, że Uniwersytet Mikołaja Kopernika został powołany dekretem Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 1945 roku, a następnie został zatwierdzony 11 września tego roku przez Prezydium Krajowej Rady Narodowej¹. Początkowo była to Uczelnia posiadająca dwa Wydziały: Humanistyczny i Matematyczno-Przyrodniczy, a w chwili obecnej liczba wydziałów wzrosła do jedenastu. UMK posiada także kilkadziesiąt jednostek organizacyjnych o charakterze administracyjnym: ogólnouczelnianym, międzywydziałowym. Ten dynamiczny rozwój UMK trwa.

Samo Archiwum UMK zostało utworzone po 3 latach działalności Uczelni 16 września 1948 roku na mocy uchwały Senatu Akademickiego. Organizację i kierowanie tą jednostką powierzono najpierw prof. Bronisławowi Włodarskiemu (1948-1951), historykowi². Po jego odejściu kolejnymi kierownikami archiwum byli: doc. dr Leonid Żytkowicz (1951-

---

¹ L.Kolankowski, Powstanie i organizacja Uniwersytetu, w: Uniwersytet Mikołaja Kopernika 1945-1955, Warszawa 1957, s.14

² H.Duczowska-Moraczewska, Archiwum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika (1948-1980), w: Uniwersytet Mikołaja Kopernika 1966-1980, pod red. J.Bełkota, t.II, Toruń 1992, s.135

1954), dr Józef Mossakowski (1954-1965), dr Irena Janosz-Biskupowa (1966-1976)³. Od 1976 roku kierownikiem Archiwum jest dr Henryka Duczkowska-Moraczewska, zarządzająca obecnie pięcioosobowym składem obecnego Archiwum.

Od początku Archiwum widoczny był jego związek z katedrami historycznymi Uczelni. Osoby, które sprawowały opiekę nad archiwum to historycy i archiwiści. Ale i w późniejszych latach związki pracowników z dydaktyką uniwersytecką były głębokie: dr I. Janosz-Biskupowa oraz dr H. Moraczewska prowadziły zajęcia na specjalności archiwistyka, opiekowały się praktykantami, a obecnie funkcja opiekuna praktyk jest kontynuowana. Przeprowadzane w archiwum praktyki specjalizacyjne I i II stopnia pozwalają na zapoznanie się kolejnym pokoleniom studentów z ciekawymi i cennymi zbiorami- źródłami do dziejów ich macierzystej Uczelni. Aby przybliżyć przyszłym archiwistom charakter i zasady pracy, studenci uczestniczą w czynnościach związanych z porządkowaniem akt, prowadzeniem bazy danych Absolwent, katalogowaniem księgozbioru bibliotecznego w systemie MAK i przy wielu innych pracach.

Często też pomieszczenia Archiwum UMK są wykorzystywane do zajęć dydaktycznych, a zasób- do ich ilustracji.

Od zawsze pracownicy Archiwum posiadali odpowiednie kwalifikacje naukowe i merytoryczne. Legitymowali się, i tak też jest obecnie, bardzo dobrą wiedzą na temat struktury i funkcjonowania Uczelni, zasad i techniki pracy archiwalnej, zarządzania współczesną dokumentacją na uniwersytetach i w innych jednostkach organizacyjnych. Tą wiedzą dzielą się chętnie ze studentami i pozostałymi użytkownikami.

Dzięki swojej wiedzy pracownicy Archiwum uczestniczą w licznych posiedzeniach naukowych i konferencjach, które jak dzisiejsze spotkanie pozwalają śledzić współczesne trendy archiwistyki i dziedzin pokrewnych. Przynależność do różnych organizacji profesjonalnych, m.in. do Stowarzyszenia Archiwistów Polskich, przyczynia się do promowania naszej Uczelni i nobilituje Archiwum do rangi wizytówki UMK w Toruniu.

Archiwum jest współużytkownikiem gmachu, w którym zajmuje maleńką część biurową i ponad 500 metrów powierzchni magazynowej. Położenie siedziby jest dosyć dogodne dla studentów i badaczy, a także urzędników bielańskiego miasteczka uniwersyteckiego, jednak obecnie rezerwy lokalowe się wyczerpały i w najbliższych miesiącach zabraknie miejsca w magazynie na nowe dopływy. Zabiegi o pozyskanie dodatkowych pomieszczeń toczą się z różnym skutkiem. Staje się to obecnie najpilniejszą kwestią, ponieważ Uniwersytet się rozrasta- powstają nowe jednostki organizacyjne, przybywa studentów i pracowników naukowych, a także

---

³ ibidem, s. 138

administracyjnych. Zatem za kilka lat ilość przejmowanej dokumentacji wzrośnie znacznie, a powierzchnia magazynowa nie.

Rozbudowują się także kompetencje Archiwum, które poza podstawową działalnością, przyjmuje na siebie obowiązki nadzorowania działalności kancelaryjnej Uczelni. Ten zakres działalności jest podyktowany troską o jakość i formę dokumentacji, która kiedyś wejdzie do Archiwum i będzie wymagała opracowania archiwalnego. Obecny sposób „produkowania” dokumentacji pozostawia wiele do życzenia i niekiedy wymaga głębokich interwencji w celu uchronienia przed zniszczeniem lub zaniechaniem prowadzenia ważnych materiałów. Wydaje się, że jedynie archiwa uczelni są w stanie czuwać nad sprawnością systemu zarządzania dokumentacją: organizacją jej obiegu, kontrolą zarówno wytwarzanej dokumentacji jak i sposobu przekazywania jej do Archiwum itd. Najbardziej skutecznym postępowaniem zmierzającym do podniesienia jakości pracy biurowej powinno być obowiązkowe szkolenie nowo przyjętych pracowników w tym zakresie, a przede wszystkim zapoznanie z rolą, zadaniami i zasadami posługiwania się podstawowymi pomocami kancelaryjnymi: instrukcją kancelaryjną i wykazem akt⁴.

Archiwum UMK podobnie jak inne archiwa szkół wyższych- zgodnie z „Ustawą o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach” z 1983 roku, ma kilka ważnych zadań do spełnienia:

kształtowanie (kształtowanie zasobu archiwalnego odbywa się poprzez selekcję i nadzór nad narastającym zasobem)

gromadzenie (archiwum uniwersyteckie gromadzi materiały wytworzone przez poszczególne komórki organizacyjne, osoby związane z Uniwersytetem, organizacje studenckie)

opracowywanie (polega na uporządkowaniu i zinwentaryzowaniu zespołu, aby zabezpieczyć jego całość)

udostępnianie (nadanie archiwaliom odpowiedniego układu oraz skrótowego opisu ich treści w pomocach archiwalnych, np. w katalogach, inwentarzach itp., w taki sposób aby użytkownicy mieli łatwy dostęp do interesujących ich materiałów).⁵

Aby nie zanudzić rzeczami znanymi, proponuję odwoływać się do wiedzy ogólnej, a szerzej wskazywać na pewne osobliwości.

Każde archiwum Uczelni z dłuższą tradycją, posiada materiały wytworzone przez administrację Uczelni oraz jej jednostki organizacyjne. Należą do nich materiały Biura Rektora, Działów: Spraw Pracowniczych, Dydaktyki, Nauki, Nauczania, Wydawnictw, Poligrafii, Organizacji,

⁴ R.Degen, Archiwum uniwersytetu- rola i zadania w zarządzaniu dokumentacją szkoły wyższej, w: Archiwista Polski, nr 4 (28)/2002, s.25-32

⁵ Dziennik Ustaw z 14 VII 1983r., Nr 38, poz. 173 i z 1989r., Nr 34, poz.178; na temat kształtowania, gromadzenia, opracowania i udostępniania zasobu archiwalnego można szerzej zapoznać się w książce: H.Robótka, B.Ryszewski, A.Tomczak, Archiwistyka, Warszawa 1989, s.32-97

Socjalno-Bytowego i innych oraz materiały poszczególnych wydziałów, jednostek międzywydziałowych i ogólnouczeniowych, w ogólnej liczbie 106 jednostek. Te materiały są przyjmowane na bieżąco do Archiwum. Na szczególną uwagę zasługują protokoły rad wydziałów, instytutów i różnych komisji oraz akta doktorskie, habilitacyjne i profesorskie. Pierwsze akta zostały przekazane przez Dziekanat Wydziału Humanistycznego w 1951 roku.

Do tych materiałów doszły akta organizacji społeczno-politycznych oraz kół naukowych, które jednak bardzo sporadycznie wzbogacają nasz zasób. Mimo to udało się zgromadzić akta oddziałów toruńskich Polskiego Towarzystwa Historycznego, Polskiego Towarzystwa Chemicznego, Koła Uniwersyteckiego PTTK, organizacji studenckich i pracowniczych działających na Uczelni, m.in. ZSP, ZMW, NZS, ZNP, NSZZ Solidarność, Komitetu Uczelnianego PZPR i innych. Materiały te mają kapitalne znaczenie dla historii Uczelni, bowiem uzupełniają drobnymi szczegółami i barwami bardzo ogólny obraz Uczelni. Zabiegi o zapewnienie systematycznej archiwizacji tych materiałów trwają, jesteśmy na etapie uzgodnień tych spraw z przedstawicielami kół naukowych i klubów studenckich.

Do materiałów tej samej wartości źródłowej należą spuścizny po pracownikach UMK. Są one gromadzone i przechowywane od 1966 r. Wśród tej grupy materiałów jest, m.in. spuścizna profesorów: Tadeusza Czeżowskiego, Karola Górskiego, Leona Jeśmanowicza, Adama Dygdały, Jadwigi Lechickiej, Józefa Mossakowskiego, Waleriana Preisnera, Bronisława Włodarskiego, Marii Alexandrowicz, a także przekazane jako depozyty fragmenty archiwów osobistych profesorów Andrzeja Tomczaka i Jerzego Serczyka. Akta przekazane przez w.w. osoby zostały uporządkowane i są udostępniane do badań naukowych zgodnie z wolą ofiarodawców.

Działalność Uniwersytetu jest bardzo szeroka i oprócz funkcji naukowo-dydaktycznych, włącza się w życie społeczne poprzez organizowanie licznych uroczystości. Koniecznym stało się zatem gromadzenie i zabezpieczanie materiałów dokumentujących te wydarzenia np. dokumentacji pozjazdowej absolwentów, jubileuszy naukowych czy też różnych sympozjów. Dzięki aktywności archiwistów i innych pracowników uniwersytetu, udało się zgromadzić i zabezpieczyć bardzo wartościowe materiały, wśród których można wymienić m.in. akta Komitetu Jubileuszowego 500-lecia Urodzin Mikołaja Kopernika, Zjazdu Pierwszych Absolwentów UMK, jak i sesji wspomnieniowych poświęconych wybitnym pracownikom uczelni jak np. prof. Ludwikowi Kolankowskiemu- pierwszemu rektorowi.

Jak wszystkie archiwa szkół wyższych, Archiwum UMK ma specyficzną strukturę zasobu. Największą jego część, ok. 90% akt stanowią akta

studenckie, a ponieważ narastają w tempie geometrycznym, można się spodziewać, że zdominują zasób tych archiwów. Przypomnieć warto, że pierwsze akta studenckie toruńskiej Uczelni zostały przekazane do Archiwum pod koniec lat pięćdziesiątych. Tej dokumentacji towarzyszy inna, ściśle powiązana merytorycznie, m.in. dzienniki studentów oraz albumy studenckie.

Pewną osobliwością Archiwum UMK jest zabieganie o utrwalanie na różnych nośnikach i różnymi metodami ważniejszych wydarzeń z życia Uczelni. Archiwum czyni to jakby na przekór odpornej materii i czasami wbrew intencjom decydentów.

Na przykład, Archiwum podjęło się gromadzenia wycinków prasowych oraz dokumentacji fotograficznej. Wycinki prasowe to najdłużej gromadzone materiały w archiwum. Pierwsze z nich pochodzą już z 1945 r. i dotyczą różnych przejawów życia uniwersyteckiego. Pochodzą one głównie z prasy regionalnej i stanowią bardzo ważną informację o początkach istnienia UMK. Te właśnie wycinki prasowe stanowiły zaczątek Archiwum, bowiem zasób zaczął spływać znacznie później. Od 1984 roku Archiwum systematycznie gromadzi wycinki prasowe tematycznie dotyczące Uczelni i osób z nią związanych, które zamieszczone są w prasie całego kraju. Pierwsze wycinki i zarazem najciekawsze dotyczą powstania Uczelni oraz Biblioteki Uniwersyteckiej, pierwszej inauguracji roku akademickiego na uniwersytecie toruńskim, rozwoju Wydziału Sztuk Pięknych (wywiad z prof. Bronisławem Jamonttem- dziekanem Wydziału Sztuk Pięknych) oraz Wydziału Prawa i Nauk Społecznych (rozmowa z dziekanem w.w. Wydziału- prof. Witoldem Reissem). Posiadamy także wycinki prasowe o znanych osobach Uniwersytetu i z różnych uroczystości, np. z jubileuszu 50-lecia UMK itd.

Dosyć bogata jest też dokumentacja fotograficzna upamiętniająca ważniejsze uroczystości uniwersyteckie, np. uroczystości nadawania tytułu doctoris honoris causa oraz osób związanych z Uczelnią. Możemy pochwalić się obszernym zbiorem negatywów art. Fot. Alojzego Czarneckiego. Archiwum często udostępnia odbitki pozytywowe, które wykorzystywane są przy organizacji wystaw. Ponadto fotografie związane z wizytami różnych osobistości jak i obiektów uniwersyteckich wykorzystywane są w licznych publikacjach artykułów i książek. Stanowią one materiał znakomicie uzupełniający materiał pisany. Warto przy tej okazji powiedzieć, że Archiwum UMK podjęło się także skanowania fotografii w celu zabezpieczenia zbiorów (digitalizacja zbiorów), a w przyszłości będą skanowane inne cenne zbiory- rękopisy i stare druki.

Archiwum UMK stara się także pozyskiwać źródła „mówione”, które stają się przedmiotem szczególnej troski władz archiwalnych na świecie. Z inicjatywy pracowników zbierane są relacje i wspomnienia osób związanych z Uniwersytetem. Pierwszy wywiad udzielił Konrad Górski w

1975 roku, który dotyczył początkowego okresu działalności Uniwersytetu. W następnych latach ten rodzaj źródeł powiększył się o wspomnienia takich osób jak: Tadeusz Czeżowski, Stefan Burhardt, Tadeusz Cieślak, Edward Passendorfer, Kazimierz Sokołowski, Jadwiga Puciata-Pawłowska, Leonid Żytkowicz, Leonard Jarzębowski, Barbara Narębska-Dębska, Józef Kozłowski, Leon Jeśmanowicz, Jerzy Serczyk, Irena Biskupowa, Jerzy Tomaszewski, który przekazał wspomnienia kilkunastu członków „Solidarności” związanych z UMK dotyczących ich działalności związkowej w latach osiemdziesiątych.

Podobnym celem służy dokumentacja dźwiękowa z ważniejszych wydarzeń Uczelni, zapoczątkowana w 1971 roku. Do tych celów wykorzystuje się te środki, którymi dysponuje obecna technika multimedialna. Ten zasób można podzielić na nagrania filmowe i dźwiękowe. Dokumentację filmową stanowią inauguracje roku akademickiego, nagrania uroczystości „Święto Uczelni”, jubileusze pracy naukowej, a także filmy o UMK i osobach związanych z Uczelnią, wykonywanych na zamówienie. W powyższym zakresie wspomaga nas Telewizja Bydgoska, która chętnie nagrywa niektóre audycje związane z wydarzeniami na UMK, w tym można wymienić: reportaż dotyczący grupy studenckiej „Grupa Zero-61”, w którym został przedstawiony portret i rys historyczny tej organizacji⁶. Ta sama telewizja nagrała- w tym samym cyklu reportaż relację z uroczystej sesji Rady Miejskiej Torunia, w Sali Wielkiej Dworu Artusa, w trakcie której nadano tytuł honorowego obywatela miasta prof. Marianowi Biskupowi⁷ oraz reportaż o prof. A. Hutnikiewiczu pt. „Ja Lwowianin” usytuowany w ramach cyklu „Torunianin XX wieku”. W skład dokumentacji dźwiękowej wchodzi nagrania na taśmach magnetofonowych i nagrania na starszych kasetach szpulowych. Zgromadzono w ten sposób wywiady i wspomnienia pracowników.

Archiwum często inicjuje lub włącza się do prac wystawienniczych. Te imprezy dotyczyły ważnych jubileuszy Uczelni, trzydziestolecia, czterdziestolecia, I Inauguracji Roku Akademickiego na Toruńskiej Alma Mater. Dotyczyły także prezentacji dłuższych okresów działania Toruńskiego Uniwersytetu np. wspólnie z Biblioteką Uniwersytecką przygotowano wystawę obrazującą dzieje Uczelni w latach 1945-1980, a na wystawę Muzeum Okręgowego w Toruniu pt. „Nauka, oświata i kultura w Toruniu i ziemi chełmińskiej”, wybrano stosowne materiały archiwalne.

Archiwum UMK od dawna zabezpiecza obiekty muzealne związane z historią Uczelni i w chwili obecnej zgromadziło 114 eksponatów, które w najbliższym czasie trafią do Collegium Maximum, docelowej lokalizacji

---

⁶ wystawa „Grupy Zero-61” odbyła się 17 lutego 2001r. w Bibliotece UMK

⁷ podczas tej uroczystości także przekazano insygnia władzy przewodniczącemu Rady Miejskiej i Prezydentowi Torunia

muzeum. Do najcenniejszych eksponatów należą: insygnia rektorskie, skrzynia na insygnia, togi, w tym wileńska toga prof. Władysława Dziewulskiego wraz z biretem oraz narty Wilhelminy Iwanowskiej. Eksponaty są wypożyczane na różnego rodzaju wystawy organizowane w ramach Uczelni i poza nią.

Wydatnie też wzrasta zainteresowanie zasobem Archiwum UMK. Początkowo wykorzystywano materiały archiwalne głównie do celów administracyjnych, natomiast od lat sześćdziesiątych archiwalia nasze stają się podstawą do badań naukowych. Służą one przede wszystkim badaniom nad dziejami Uniwersytetu, poszczególnych jego komórek czy opracowywaniu biogramów postaci z nim związanych. Z archiwaliów korzystali także autorzy filmów i audycji telewizyjnych o UMK. Najczęściej wykorzystywane są przechowywane w Archiwum niepublikowane prace dyplomowe: licencjackie i magisterskie, doktorskie i habilitacyjne, rzadziej akta ogólne i personalne. W 2003 roku Archiwum przyjęło 186 osób w pracowni naukowej. Użytkownicy korzystają z akt na miejscu- w pracowni naukowej. Dla ułatwienia korzystania z prac dyplomowych, które z reguły są niepublikowane, pracownicy Archiwum opracowują katalog kartkowy- alfabetyczny według autorów prac z poszczególnych kierunków studiów prowadzonych na UMK. Korzystają z nich zarówno studenci naszej jak i innych uczelni, a także pracownicy naukowci. Z akt ogólnych najczęściej wykorzystywane są akta Biura Rektora- wśród nich protokoły Senatu Akademickiego oraz akta z Działu Spraw Pracowniczych. Osoby korzystające z naszych archiwaliów są zobowiązane do przestrzegania podawania sygnatury archiwalnej przy publikowaniu zdjęć, artykułów czy książek. Archiwiści każdego roku przeprowadzają liczne kwerendy dotyczące spraw naukowych, urzędowych (dotyczą informacji z dokumentacji np. działalności Wydziałów, Instytutów, Katedr) lub prywatnych (dotyczą spraw zatrudnienia, przebiegu studiów).

Archiwum ma w swoim dorobku prace zbiorowe i indywidualne, m.in. opublikowano katalogi prac magisterskich, doktorskich i habilitacyjnych poszczególnych kierunków⁸, bardzo cenione przez poszczególne wydziały wydawnictwo: „Pracownicy nauki i dydaktyki UMK 1945-1994. Materiały do biografii”⁹- doskonałe zestawienie bio-bibliograficzne do osiągnięć

---

⁸H.Duczowska-Moraczewska, Bibliografia prac magisterskich, doktorskich i habilitacyjnych Wydziału Humanistycznego UMK związanych z tematyką pomorską 1967-1972, Rocznik Toruński nr 9, 1974, s.289-312; H.Duczowska-Moraczewska, E.Talarczyk, Bibliografia prac magisterskich, doktorskich i habilitacyjnych Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi za lata 1945-1978, Acta Universtais Nicolai Copernici, Biologia XXIII, Nauki matematyczno-przyrodnicze, 1980, z.49. s.91-206; H.Duczowska-Moraczewska, E.Talarczyk, Wykaz prac magisterskich absolwentów historii (specjalizacji archiwistycznej) UMK w Toruniu z lat 1951-1981, w: Problemy kształcenia archiwistów na Uniwersytetach, Toruń 1982, s.99-150

⁹Pracownicy nauki i dydaktyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika 1945-1994. Materiały do biografii, opracowali H.Duczowska-Moraczewska, M.Gołębowski, R.Karpiesiuk, pod red. S.Kalembki, Toruń 1995

naukowo-dydaktycznych kadry naukowej, ale także materiał do badań kształtowania się karier naukowych po II wojnie światowej. Liczne są też publikacje pracowników Archiwum, m.in. I.Janosz-Biskupowej „Archiwum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (1948-1968)”¹⁰, H.Duczowskiej-Moraczewskiej: „Kancelaria i archiwa uniwersyteckie w Polsce Ludowej”, „Powstanie i pierwsze 10 lat UMK 1945-1956. wybór źródeł.”, „Archiwum Konrada Górskiego”, „Nieznany model berła rektorskiego”, „Insignia rektorskie”, „Archiwum UMK na Bielanach”¹¹. Powstało także kilka publikacji R.Karpiesiuk na temat spuścizn, które znajdują się w Archiwum UMK m.in. „Spuścizna rękopiśmienna Tadeusza Czeżowskiego”, „Leonid Żytkowicz- życie i dzieło”¹²”, ale także wiele prac magisterskich dotyczących tematyki Uniwersytetu.

Od niedawna Archiwum UMK istnieje w świecie wirtualnym za sprawą własnej strony internetowej¹³. Ideą stworzenia tej strony było ułatwienie kontaktu z klientami, zaprezentowanie siebie i siedziby, ale także dorównanie innym w wykorzystywaniu nowej technologii. W witrynie umieszczone są informacje takie jak: adres archiwum, numery telefonów i faxu, e-maile oraz skład Rady Archiwum. Zawiera ona także fragment planu miasta akademickiego na Bielanach z oznaczeniem położenia Archiwum, Wydziałów oraz jednostek organizacyjnych. Ponadto umieszczone są informacje dotyczące zasad korzystania z akt oraz godzin otwarcia dla użytkowników. Na stronie Archiwum zamieszczona jest również historia Archiwum, która wzbogacona jest szkicami fotograficznymi kierowników tej jednostki i wnętrza obecnego jego budynku. W witrynie toruńskiego archiwum uniwersyteckiego jest umieszczona charakterystyka zasobu w formie tabelarycznego wykazu zespołów zamkniętych i otwartych, spuścizn oraz depozytów wraz z opisem ich pomocy archiwalnych. Ponadto zawiera opisy bibliograficzne opracowań dotyczących dziejów Archiwum UMK, jak również publikacje pracowników Archiwum. Na stronie Archiwum umieszczono odsyłacze do innych witryn archiwów uniwersyteckich: Uniwersytetu Jagiellońskiego, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Uniwersytetu Łódzkiego i Uniwersytetu Adama Mickiewicza.

¹⁰I.Janosz-Biskupowa, Archiwum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (1948-1968), w: Zeszyty Naukowe UMK, Historia, 1969, z. 5, s. 69-91

¹¹publikacje H.Duczowskiej-Moraczewskiej: Kancelaria i archiwa uniwersyteckie w Polsce Ludowej, Toruń 1982; Powstanie i pierwsze 10 lat UMK 1945-1956. Wybór źródeł, Toruń 1995; Archiwum Konrada Górskiego, w: Rocznik Toruński 23, 1996, s.193-195; Nieznany model berła rektorskiego, w: Głos Uczelni nr 6, 1997, s.10-11; Insignia rektorskie, w: Głos Uczelni nr 7-8, 1997, s.12-13; Archiwum UMK na Bielanach, w: Głos Uczelni, nr 9, 1997, s. 12-13

¹²publikacje R.Karpiesiuk: Spuścizna rękopiśmienna Tadeusza Czeżowskiego, w: Acta Universitatis Nicolai Copernici, Historia 25, z.236, 1991, s. 99-112; Leonid Żytkowicz- życie i dzieło, w: Głos Uczelni nr 1, 2000, s.21

¹³ <http://www.uni.torun.pl/>

Archiwum przechodzi powoli, ze względu na brak zrozumienia ze strony władz, na nowy- komputerowy, system opracowywania informacji. Planuje się zastąpienie wszystkich dawnych form tradycyjnych bazami danych. Obecnie opracowywane są bazy: Absolwent- baza studencka: absolwentów i studentów skreślonych, baza przewodów doktorskich i habilitacyjnych, baza fotografii oraz baza Nekrologów- zmarłych pracowników UMK. W trakcie uruchamiania jest baza Fotos, która w niedalekiej przyszłości pozwoli na organizowanie wystaw fotografii dotyczących przeszłości UMK. Kolejną bazą, która powstanie będzie baza Audio, której głównym elementem będą zdigitalizowane nagrania będące w dyspozycji Archiwum, a potem także zbierane w innych instytucjach. Okazyjnie będzie można udostępniać te nagrania do odsłuchania przez Internet w technice Real Audio. Identyczna sytuacja dotyczy rejestracji na taśmach filmowych i magnetowidowych- baza Filmy. Pozostałe bazy będą indeksem do posiadanych przez Archiwum dokumentów, jak również przechowywać część z nich. Ma to pozwolić na automatyczne generowanie publikacji książkowych. W przyszłości owe bazy będą wykorzystywane na potrzeby użytkowników i poszczególnych jednostek organizacyjnych Uczelni.

Archiwum planuje także włączenie się do bardzo aktualnego trendu- zamieszczania na stronach WWW informacji o zbiorach archiwalnych oraz tworzenia archiwów wirtualnych. W niedalekiej przyszłości, mamy nadzieję, powstaną „prawdziwe” archiwa wirtualne i będzie można wszystkie interesujące użytkownika informacje „ściągnąć” przez Internet. Tak szeroko opracowywane strony, zaowocują zapewne lepszą współpracą archiwów w różnych obszarach działalności.

Oprócz wcześniej omówionej roli archiwum historycznego, nasza jednostka spełnia również funkcje archiwum bieżącego. Ta rola jest bardziej pracochłonna niż pozostałe i mniej satysfakcjonująca. Do zadań pracowników należy m.in. przygotowywanie i wydawanie zaświadczeń absolwentom uczelni o stanie odbytych studiów na potrzeby ZUS. W ubiegłym roku Archiwum wydało 5260 zaświadczeń. Ten znaczny wzrost liczby zaświadczeń spowodowany jest reformą ubezpieczeniową dotyczącą kapitału początkowego. Archiwum UMK wypożycza ponadto teczki na rewers do dziekanatów i innych jednostek organizacyjnych oraz zajmuje się wydawaniem dokumentów studentom tj. świadectwa dojrzałości, indeksy, odpisy dyplomów i innych.

Reasumując, pora dać odpowiedź- na postawione w tytule wystąpienia pytanie jakie warunki powinno spełniać Archiwum UMK, by stało się wizytówką swojej Alma Mater. Władze uniwersyteckie przywiązują dużą wagę do tradycji, ale, niestety, nie na codzień, raczej przy okazji większych wydarzeń ogólnouczelnianych. To za mało, by Archiwum stało się prawdziwą skarbnicą pamięci społeczności uniwersyteckiej.

Marzymy, by władze naszej uczelni reagowały bardziej przyjaźnie na sygnały dotyczące wzbogacania zasobu, jego eksponowania, edycji tradycyjnych lub elektronicznych. Archiwum UMK powinno też otrzymać bardziej reprezentacyjne lokum, najlepiej w centrum miasta lub innym centrum, np. kultury uniwersyteckiej. Wówczas, stanie się widocznym przejawem dbania władz o własne korzenie. Z tych samych powodów siedziba winna zostać wzorcowo wyposażona w meble, sprzęt i aparaturę, w takim samym stopniu magazyny co i pomieszczenia służbowe pracowników. Wypada też, by pracownicy owej „wizytówki Uczelni” byli godnie wynagradzani i doceniani w inny sposób wprost proporcjonalnie do zaangażowania i czasu, jaki wkładają w opiekę nad wspólnym dobrem. W większym też stopniu Archiwum winno być włączone w proces decyzyjnie dotyczący funkcjonowania uczelnianej biurowości. Bo jeżeli wizytówką nie będzie Archiwum, to co to miejsce zajmie?